

Vidareutveckling av Vehicle Technical Centre, VTC arbetssätt och metoder

Namn projektledare: Henrik Ludvigsson,

Sammanfattning

Inför detta projekt lyftes en svaghet i regionen upp som ett hot; de många små aktörerna som var och en var för små för att nå ut till en större marknad och nya kunder. I skrivande stund har flera samarbeten kring kompetensutveckling, kundbearbetning och försäljning påbörjats och barriärerna för samverkan mellan företag och inte minst mellan företag och Mittuniversitetet är inte ett lika stort hinder.

Tillsammans med Mittuniversitetet och övriga aktörer i initiativet VTC har vision 2017 tagits fram. I det framtida arbetet inom VTC kommer visionen vara vägledande, och aktiviteter är redan uppstartade inom nätverket för att uppfylla dessa målsättningar. Nationellt teknikcentrum med fordonsinriktning är inte bara en regional angelägenhet, det är en nationell och internationell satsning för att etablera ett efterfrågat kompetenscentrum.

Med de satsningar som Mittuniversitetet gör inom det fordonstekniska området, utvecklingen av ett tekniskt centrum och en Science Park i kombination med ett allt starkare klimat för samverkan står Östersund och Jämtland väl rustat för att möta marknaden.

För att ta tillvara frukten av de ansträngningar som gjorts inom detta och angränsande projekt är det viktigt att regionens näringsliv, offentliga sektor och universitetsrepresentanter tillsammans formar en vision och väg framåt för fortsatt ökad konkurrenskraft i Jämtland och Östersund. För att kompensera för det upplevda avståndet från marknaden krävs ett starkt svar på frågan **varför skall jag/vi välja Östersund för etablering/nya leverantörer/kompetensutveckling?**

VTC-föreningen rustar för framtiden genom att ytterligare förstärka det privata inslaget i den verksamhet som hittills i huvudsak finansierats med Omställningsmedel. För att mildra privatiseringsprocessens kostnad för regionens företag har man beslutat söka medel från EUs strukturfonder, och i denna process har en stark privat medfinansiering uppnåtts vilket är ännu ett kvitto på det engagemang som VTCs arbete väcker hos regionens näringsliv. När man nu enats om vägen mot Vision 2017 står regionens aktörer inom det fordonstekniska området starkt rustade för att möta framtiden.

Inledning

Det finns ett mindre kluster av företag, i regionen, som är underleverantörer till fordonsindustrin. De har tillsammans ca 350 anställda. Företagen är relativt små eller mycket små vilket innebär att de har små resurser att delta i större projekt och upphandlingar. Som underleverantörer till de större fordonsföretagen får dessa små företag allt svårare att klara konkurrenssituationen så beställarna ställer allt större krav vad gäller medverkan i produktutveckling, ekonomiskt

risktagande mm. Ett utvecklat samarbete mellan regionens företag inom branschen är därför av största vikt för att kunna möta dagens och morgondagens konkurrenssituation. I samband med Försvarmaktens nedläggning i Östersund identifierades ett antal hot och möjligheter:

Hot

- Arméns tekniska skola, ATS, var en viktig del av regionens kompetensförsörjning inom det fordonstekniska området
- Många av företagen var tungt engagerade mot Försvarmakten i form av uppdrag och produktion
- Marknadskanalerna mot den civila fordonsindustrin var inte starka nog att fånga upp bortfallet gentemot Försvarmakten

Möjligheter

- Den kompetens som Försvarmakten släppte ifrån sig genom nedläggningen i Östersund fanns till marknadens förfogande, förutsatt att det fanns verksamheter som kunde tillgodogöra sig den
- Resurserna vid ATS i form av lokaler och utrustning ger god potential för konkurrenskraftig fordonsteknisk verksamhet inom utbildning, utveckling och provning

Inom ramen för omställningsarbetet efter Försvarmaktens nedläggning i Östersund bedrivs därför ett projekt med syfte att stärka regionens fordonstekniska kluster. Projektet bedrivs inom Vehicle Technical Centre (VTC), en förening för tillväxt inom det fordonstekniska området. Föreningen bildades år 2005 och har till syfte att skapa tillväxt i Östersundsregionen genom att bilda en kreativ och kraftfull samverkansmiljö för utveckling och forskning inom det fordonstekniska området.

Projekt mål

Den geografiska utgångspunkten för projektet är Jämtland och Härjedalen, med fokus på att sätta regionen på kartan, nationellt och internationellt, som en kompetent resursbas inom det fordonstekniska området.

- Projektets mål är, så som de kommunicerats i tidigare ansökan och beslut, att:
- sätta upp ett föreningskontor med en heltidsanställd och en deltidstjänsteman
  - genomföra en till tre branschanalyser för att positionerna medlemmarnas konkurrenssituation
  - etablera samarbete med nationella och internationella samarbetspartners
  - höja kvalitén och volymen inom fordonsteknisk utbildning
  - initiera tre till fem samarbetsprojekt för att förbättra medlemmarnas branschposition och tillväxtkraft

VTC-föreningens övergripande mål och kommentarer utifrån projektet

Regionens företag, inom det fordonstekniska området, ska kunna visa på en tillväxt av 100 privata arbetstillfällen 2008 till 2009

Följande utveckling vad gäller antal anställda ger en ögonblicksbild:

- Prognos för Saab Aerotech är i Östersund en ökning om ca 50 personer 2007 och ca 50 personer 2008.
- Teknikkompetens i Sverige AB är idag 5 personer, jämfört med 0 vid projektets början.
- Pivario AB är idag 5 personer, mot 4 under 2006.
- ATEC AB är idag 12 anställda, mot 0 vid projektets början.
- Teknikinformation i Krokomb AB har ökat med 10 anställda till 57 under projekttiden.
- ÅF Jämtteknik har ökat med 9 anställda till 72 personer.

Sammantaget har målsättningen att öka antalet anställda inom det fordonstekniska området uppnåtts redan under projekttiden 2006-2007, med goda förutsättningar att fortsätta i rätt riktning även kommande år.

Det skall skapas och genomföras minst 10 nya utbildningsuppdrag inom branschområdet

- ATEC har genomfört ett stort antal uppdrag under projekttiden, till exempel pedagogikutbildning med teknisk inriktning för Volkswagen Sveriges tekniker.
- Teknikkompetens har genomfört 15st utbildningsuppdrag.
- ÅF/JämtTeknik har genomfört utbildningar mot BAE Hägglunds
- VTC-gymnasiet har fått fler elever samt startat två nya inriktningar under projekttiden; Maskin- och lastbilsteknik Karosseriteknik.
- Mittuniversitetet har beslutat inrätta två nya utbildningar inom branschområdet - Fordonssystemteknik och Maskiningenjör med inriktning mot fordon. Första årskullen av fordonssystemtekniker är antagna och utbildningen startade i och med höstterminen 2007, medan maskiningenjören startar hösten 2008.

Utöver detta planeras yrkesläroverutbildning med fordonsinriktning samt trafiklärover- och förarprövarutbildning.

Utveckla/delta i minst tre internationella verksamheter/projekt med företag från regionen

Nordic Way – mässan inom vinterväghållning och näraliggande verksamheter med internationell målgrupp (Norden, Europa och Nordamerika). Föreläsare från Norden, Europa och Nordamerika redan första året samt i tillägg till detta är det redan känt att mässan får besökare från Frankrike, Tyskland och Österrike.

Utbyte och elevpraktik VTC-gymnasiet:

- Prodrive (England) – elevpraktik bilmekaniker
- Rim of the World High School (USA) – elevutbyte mellan skolorna
- Mountain Transport Institute (Kanada) – elevpraktik transport
- Inland Kenworth Vancouver (Kanada) – elevpraktik mekaniker tunga fordon

Här har till exempel Reaxcer och ATEC deltagit i en studieresa till Kanada för att knyta kontakter. *MidSweden Style 2007* – VTC-nätverket var genom medlemsföretaget Pivario AB representerade under resan till Chicago där jämtländska företag mötte amerikanska potentiella samarbetspartners. Syftet med VTCs närvaro var bland annat att bidra till att få en fordonsteknisk prägel på de eventuella *Entrepreneurial days* som planeras i regionen 2009.

Projektetmål och resultat

Sätta upp ett föreningskontor med en heltidsanställd och en deltidstjänsteman

VTC har etablerat ett kansli och verksamheten är idag erkänd som knutpunkt för VTC-nätverket och den samverkan som sker inom det fordonstekniska området. Tidigare fanns en parallell nätverksverksamhet inom Mid Sweden Technical Partnership, MSTP, men i takt med att VTC nått ökad trovärdighet har MSTP-medlemmarna valt att koncentrera sin samverkan till ett forum – VTC.

Genomföra en till tre branschanalyser för att positionera medlemmarnas konkurrenssituation

En marknadsundersökning och en SWOT-analys har genomförts på uppdrag av VTC-projektet. I tillägg till detta har VTCs medlemmar och samarbetspartners i olika konstellationer genomfört flera mindre undersökningar kring etableringen av Mittuniversitetets utbildningar inom Fordonssystemteknik och kringliggande teknikområden. Sammantaget visar resultaten på en växande medvetenhet om vad regionens erbjudande är, att de som känner till VTC och dess samlade kompetens har en i huvudsak positiv uppfattning om VTCs medlemmar samt att det är viktigt att fortsätta föra ut budskapet om vad regionens samlade erbjudande är. Framträdande är också att det är viktigt att tydligt kommunicera "vem som gör vad", det vill säga vad är VTC kontra VTC-gymnasiet och är det VTC eller Mittuniversitetet som ger utbildningar - eller är det VTCs medlemmar? Som för alla varumärken med en diversifierad profil är tydlig och enhetlig kommunikation av yttersta vikt för att inte skapa förvirring hos potentiella kunder och samarbetspartners.

Etablera samarbete med nationella och internationella samarbetspartners

- *Bil Sweden och MRF (centralt):* Bilskadereparationer och karosseriteknik
- *Scania, Svenska Volkswagen, MAN, AB Volvo, BAE Systems Högglunds:* Etablerade kontakter för kvalitetssäkring och branschförankring inom fordonsteknisk utbildning
- *Autometric och Texa:* Kontakt etablerad för partnerskap inom analys- och mätinstrument för utbildning, test och verifiering.
- *Vägverket, Vägverket Produktion, TTF – Forum för logistik:* Partners och programråd för Nordic Way (VTCs vintermessa).

- *Prodrive (England)*: En världsledande aktör inom motorsport som är partner till VTC-gymnasiet (elevpraktik bilmekaniker) och de ser med tillförsikt fram emot att samarbeta med VTCs medlemmar inom test och verifiering så snart de regionala aktörerna är redo att åta sig större uppdrag.

Utbyte och elevpraktik VTC-gymnasiet:

- *Rim of the World High School (USA)*: Elevutbyte med motsvarande utbildning i Lake Arrowhead i Kalifornien, vilket stärker motivationen bland eleverna och bidrar till förbättrade språkkunskaper.
- *Mountain Transport Institute (Kanada)*: Privat utbildningsaktör som kommer att ta emot elever inom transport på praktik, vilket stärker motivationen bland eleverna och bidrar till förbättrade språkkunskaper.
- *Inland Kenworth Vancouver (Kanada)*: Lastbilsverkstad som kommer att ta emot elever inom mekanik tunga fordon på praktik, vilket stärker motivationen bland eleverna och bidrar till förbättrade språkkunskaper.
- *Luleå Tekniska Universitet*: LTU har genomfört laborationer och utbildning på VTC, med stöd av Mittuniversitetet och ATEC. LTU är även samarbetspartner till Mittuniversitetet i de nya fordonsinriktade utbildningarna på Campus Östersund.
- *Adveri*: VTC sammanförde Engcon med ATEC, Mittuniversitetet och Business Incubator vilket resulterade i att Engcon och ATEC etablerat en verksamhet där man koncentrerar sina test- och verifieringsuppdrag i samarbete med Mittuniversitetet. Detta innebär att den aktör som tidigare saknats inom VTC nu är på plats; en aktör som kan åta sig större test- och verifieringsuppdrag och knyta till sig övrig VTC-kompetens vid behov.

Höja kvalitén och volymen inom fordonsteknisk utbildning

– Mittuniversitetet har under projektiden startat en tvåårig utbildning till högskoletekniker inom Fordonssystemteknik, samt beslutat om start för en treårig maskiningenjörsutbildning inom Fordonssystemteknik inför 2008. Båda är unika i sin uppbyggnad, framför allt genom inriktningen mot att ta hand om fordon som rullar i drift (med test och diagnos samt i viss mån logistik) och integrationen mellan praktiska moment och hög teoretisk nivå. Detta gör att Mittuniversitetet och Östersund skapat goda förutsättningar för att bli Sveriges och Europas kompetenscentrum inom den fordonstekniska nischen "fordon i drift".

– Projektet har skapat förutsättningar för Jämtlands Gymnasieförbund och VTC-gymnasiet att återinrätta inriktningen Karosseriteknik, samt att höja kvaliteten på den nya inriktningen Mekanik tunga fordon. Branschen (lokalt, regionalt såväl som på riksnivå) har stort behov av kompetenta medarbetare inom båda dessa områden.

– Privata företag inom VTC-nätverket som till exempel ATEC, Teknikkompetens och Upraise har alla genomfört eller utvecklat planer på fortbildning och grundutbildning inom det fordonstekniska området.

Initiera tre till fem samarbetsprojekt för att förbättra medlemmarnas branschposition och tillväxtkraft

VTC-gymnasiet växlar upp inför framtiden

Det krävs allt mer av den som skall arbeta med bilar och andra fordon i framtiden. Ny elektronik, nya material och sammanfogningsmetoder för karosser, ett snabbt växande transportbehov, stora utmaningar vad gäller miljöpåverkan och en oerhört snabb utvecklingstakt. För att möta detta ökade behov av kunskaper satsade VTC tillsammans med VTC-gymnasiet på att utveckla Fordonsprogrammet genom att utveckla inriktningen Tävlingsmekaniker, inrätta Karosseriteknik, vidareutveckla Mekaniker Tunga fordon och fortsätta samarbeten med internationella partners. Lärarna gavs resurser för att arbeta med utveckling, medlemsföretagen får en god inblick i gymnasieskolans tillvaro och skolan fick värdefull feedback från branschen. Utvecklingen av Fordonsprogrammet blev också väl förankrat i den lokala fordonsindustrin, både inom teknik-, service- och teknikkonsultföretag.

Utveckling av vinterväghållningsmässan NORDICWAY

Branschen efterlyste en arena där fokus ligger på att föra ut kunskap till konkreta resultat på våra vägar. Grundidén bakom NORDICWAY är att ge en samlad överblick av det utbud som finns inom vinterväghållning. Att besökarna på plats kan jämföra de olika alternativen och att snabbt få mer information eller svar på sina frågor. Besökarna får ta del av de olika produkterna och teknologierna i sitt sammanhang – och kan genast se vad de kan tillföra den egna verksamheten. Östersund och Jämtland får i sin tur en kvalificerad mötesplats där aktörer från Sverige, Norden, Europa och Nordamerika möts för att utbyta erfarenheter och knyta nya kontakter samtidigt som man lär känna det regionala näringslivet med de styrkor man kan uppvisa - en oerhört positiv miljö att vidare marknadsföra regionens samlade kompetens inom det fordonstekniska området. Föreläsare från Norden, Europa och Nordamerika redan första året, samtidigt som det står klart att mässan får besökare från Frankrike, Tyskland och Österrike.

”Utbildningscentrum Tung trafik”

Med anledning av kommande förändring i EU-direktiv gällande yrkeskompetensbevis för gods- och persontransporter finns potential för att etablera ett utbildningscentrum för tung trafik i Östersund. Det massivt ökande transportbehovet (transportyrket väntas växa med 30% till 2020), i tillägg till den generationsväxling som sker, ger ett stort potentiellt elevunderlag. Under projekttiden framkom dock att det ännu ej finns tillräckligt tydliga riktlinjer från Vägverket, då direktivet inte implementerats ännu. Det finns alltså för mycket oklarheter för att verksamhet skall kunna etableras.

Projektets slutsats är att Jämtland och Östersund, med det nätverk som VTC representerar, har unika förutsättningar att kunna erbjuda marknaden det utbildningscentrum som kommer att krävas när EU-direktivets förändringar får fullt genomslag. Samverkan och samarbete är här vägen till framgång eftersom den aktör som etablerar ett utbildningscentrum måste ha tillgång till en bred kompetens- och resursbas, något VTC-nätverket kan åstadkomma tillsammans med kort startsträcka.

Förstudie Bilskadecentrum/säkra bilskadereparationer

BilSweden och MRF har tillsammans utrett konsekvenserna av att fordonsflottan blir allt mer modern, även när det gäller karossernas uppbyggnad. Effekten av fler och mer avancerade materialkombinationer i en typisk bilkaross blir att servicemarknaden inte hänger med i kompetens- och metodutveckling, vilket får till följd att moderna bilar inte alltid kan repareras på ett korrekt sätt. Detta medför stora kostnader för försäkringsbolag, biltillverkare/

importörer och kunder samtidigt som det inte är möjligt att garantera att bilens egenskaper är exakt desamma efter en karossreparation. Detta skapar stora möjligheter att etablera ett kompetenscentrum inom bilskadereparationer i Östersund, i nära anslutning till Mittuniversitetets fordonssystemssatsning. Det finns en enorm potential att både erbjuda kompetens och metodutveckling i partnerskap men biltillverkare och importörer, men även för att skapa en kvalificerad aktör inom bilskadereparationer med norra Sverige som upptagningsområde. Projektet har skapat förutsättningar för fortsatt och utvecklat samarbete mellan branschens centrala organ och den regionala aktör som vågar och väljer att utveckla dessa möjligheter.

Arena hållbar innovativ småföretagsutveckling

Samverkan mellan universitet och näringsliv bygger ofta på modeller anpassade för stora företag med dess resurser. Jämtlandsregionens företag består i huvudsak av små och medelstora företag, varför det är nödvändigt att utveckla modeller för samverkan som passar dessa förutsättningar. Mittuniversitetet drev en förstudie inför ett forskningsprojekt med målet att hitta framgångsfaktorer för ett hållbart samverkansklimate för små och medelstora företag. VTC deltar i studien, tillsammans med Odenskogs Intresseförening och Lugnviks Företagarförening. Studien resulterade i ett antal framtida forskningsområden som Mittuniversitetet avser samla i ett Center för Regional Konkurrenskraft CERK (arbetsnamn).

Slutsats och rekommendationer

När Östersunds garnison lades ned gick ett antal aktörer samman då de såg att det var nödvändigt att samarbeta för att klara de utmaningar de tillsammans ställdes inför inom till exempel kompetensutveckling. Idag har detta samarbete utvecklats till att bli en naturlig del av vardagen för många, de som ännu ej kommit lika långt i utvecklingen har nått en mer mogen inställning till samverkan kontra konkurrens och med det har regionens konkurrenskraft ökat. Inför detta projekt lyftes en svaghet i regionen upp som ett hot; de många små aktörerna som var och en var för små för att nå ut till en större marknad och nya kunder. I skrivande stund har flera samarbeten kring kompetensutveckling, kundbearbetning och försäljning påbörjats och barriärerna för samverkan mellan företag och inte minst mellan företag och Mittuniversitetet är inte längre ett hinder. Tillsammans med Mittuniversitetet och övriga aktörer i initiativet VTC har vision 2017 tagits fram (se figur nedan).

I det framtida arbetet inom VTC kommer visionen vara vägledande, och aktiviteter är redan uppstartade inom nätverket för att uppfylla dessa målsättningar. Nationellt teknikcentrum med fordonsinriktning är inte bara en regional angelägenhet, det är en nationell och internationell satsning för att etablera ett efterfrågat kompetenscentrum.

Med de satsningar som Mittuniversitetet gör inom det fordonstekniska området, utvecklingen av ett tekniskt centrum och en Science Park i kombination med ett allt starkare klimat för samverkan står Östersund och Jämtland väl rustat för att möta marknaden. För att ta tillvara frukten av de ansträngningar som gjorts inom detta och angränsande projekt är det viktigt att regionens näringsliv, offentliga sektor och universitetsrepresentanter tillsammans formar en vision och väg framåt för fortsatt ökad konkurrenskraft i Jämtland och Östersund. För att kompensera för det upplevda avståndet från marknaden krävs ett starkt svar på frågan ***varför skall jag/vi välja Östersund för etablering/ nya leverantörer/kompetensutveckling?***

VTC-föreningen rustar för framtiden genom att ytterligare förstärka det privata inslaget i den verksamhet som hittills i huvudsak finansierats med Omställningsmedel. För att mildra privatiseringsprocessens kostnad för regionens företag har man beslutat söka medel från EUs strukturfonder, och i denna process har en stark privat medfinansiering uppnåtts vilket är ännu ett kvitto på det engagemang som VTCs arbete väcker hos regionens näringsliv. När man nu enats om vägen mot Vision 2017 står regionens aktörer inom det fordonstekniska området starkt rustade för att möta framtiden.